

Datum besluit B&W 4 juni 2018
raad. d.d. 3 juli 2018
Agendapunt nr. 10
Portefeuillehouder(s) M. Borsboom - Duurzame Stadsontwikkeling, Groen,
Cultuur en Dieren
Redacteur B. de Wit
Doorkiesnummer (070) 326 11 39
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkelingen Kunst & Cultuur
Corsanummer 18.030323

Aan de Raad,

1. Onderwerp
Voornemen tot het verstrekken van geldleningen aan Museum Rijswijk
2. Voorstel
Kennis te nemen van het voornemen van het college om aan het Museum Rijswijk een drietal leningen te verstrekken:
 - € 218.000,-, tegen 1,5%, looptijd 30 jaar, voor het op orde brengen van de liquiditeitspositie;
 - € 133.000,-, tegen 1,5%, looptijd 30 jaar, voor het opvangen van begrotingstekorten in de periode 2018 t/m 2020;
 - € 400.000,-, tegen 1,5%, looptijd 30 jaar, voor de vervroegde aflossing van een bestaande lening bij Fonds 1818.
3. Inleiding
Sinds de uitbreiding in 2012 heeft de exploitatie van het Museum Rijswijk zich niet ontwikkeld zoals destijds bij de planvorming is aangenomen, met jaarlijkse exploitatietekorten tot gevolg. Het museumbestuur heeft eind 2016 de hulp ingeroepen van de gemeente en er heeft een grondige analyse van de financiële problematiek plaatsgevonden.

De problematiek bleek tweeledig. De uitbreiding veroorzaakt wel (vaste) exploitatielasten, echter het genereren van structureel hogere inkomsten is achtergebleven bij de verwachtingen. Dit veroorzaakt sinds de ingebruikname van de nieuwbouw voor exploitatietekorten en heeft hierdoor ook de liquiditeitspositie van het museum verzwakt. Op grond van het onderzoek van de exploitatie is gezamenlijk geconcludeerd dat de problematiek veroorzaakt wordt door het stagneren van de doorontwikkeling van de museumorganisatie en -functie.

De onderzoeksresultaten en conclusies zijn met uw raad gedeeld en hebben geleid tot de oproep van de raad om het museum te behouden. Het college heeft deze opdracht samen met het museumbestuur opgepakt, met als doel een plan op te stellen dat de met de nieuwbouw beoogde doorontwikkeling van het museum, zowel organisatorisch als programmatisch, in gang zet.

Gezamenlijk met het bestuur is hiervoor een proces ingericht. Voor de eerste fase van het proces, de eerste helft van 2018, is een opdracht geformuleerd. Mede op aangeven van uw raad is de opdracht primair gericht geweest op het op orde brengen van het financiële beheer en de inrichting van een nieuw functiehuis. In december vorig jaar is de interim-directeur aan de slag gegaan met deze opdracht.

Gedurende het proces vond er iedere twee weken overleg plaats tussen de directeur, het museumbestuur en de wethouder Kunst & Cultuur. De wethouder informeerde aan de hand hiervan het college over de voortgang van het proces.

In een drietal bijeenkomsten, gehouden op 16 januari, 8 maart en 4 juni in het museum, heeft de directeur uw raad op de hoogte gehouden van zijn bevindingen en de voortgang van de opdracht.

De eerste fase is afgerond en voor u ligt het door de directeur opgestelde en door het museumbestuur vastgestelde "Toekomstperspectief Museum Rijswijk 2022". De visie schets een beeld van het Museum Rijswijk in de nabije toekomst. Het museum krijgt een duidelijke identiteit met een programmering die deze het jaar rond ondersteunt. Hiervoor wordt de bedrijfsvoering geprofessionaliseerd en groeit het functiehuis de komende jaren toe naar de voor de visie gewenste omvang en samenstelling. Ook wordt het museum een culturele "place to be" voor inwoners, bezoekers van de stad, instellingen en bedrijven.

Het college deelt deze visie met het museumbestuur. De visie biedt een kansrijk en realistisch scenario, waarmee niet alleen het museum Rijswijk wordt behouden. Het creëert ook de randvoorwaarden die nodig zijn voor de bij de nieuwbouw/uitbreiding van het museum beoogde bundeling van culturele krachten in Oud Rijswijk. Het college heeft vertrouwen in de stappen die nu al in de museumorganisatie zijn en worden gezet om de visie te verwezenlijken. Om dit verder mogelijk te maken is het college bereid tot het verstrekken van een drietal leningen aan het museum.

Aan het einde van de transitieperiode, in 2021, wordt met het museumbestuur een evaluatie gehouden over de behaalde resultaten in relatie tot de in het visiedocument gestelde doelen. Wel zal het proces van de doorontwikkeling nauwlettend gevolgd worden in het reguliere bestuurlijke overleg met het museum en biedt de vestiging van een hypotheekrecht bij de te verstrekken geldleningen een terugvalscenario indien de financiële positie van het museum de komende jaren niet verbetert.

De Financiële verordening schrijft voor dat het college besluit over het verstrekken van leningen groter dan € 100.000, echter niet eerder dan nadat de raad is geïnformeerd over het voornemen en hiertoe in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.

4. Beoogd effect

De gezamenlijk door het museumbestuur en de gemeente geformuleerde opdracht aan de interim-directeur luidde:

professionalisering bedrijfsvoering:

- *geeft dagelijks leiding aan de museumorganisatie*
- *doorvoeren van een volwaardige planning en controlecyclus*
- *input geven voor en uitvoering geven aan gewenste organisatieveranderingen*
- *onderzoekt de mogelijkheden voor samenwerking met de Rijswijkse Schouwburg*

doorontwikkeling organisatie:

- *opstellen en uitvoeren van een reorganisatieplan*
- *bepalen gewenste besturingsmodel*

positionering van het museum/verbreding van de museale functie:

- *opstellen strategisch beleidsplan op basis van de gestelde probleemanalyse met doorvertaling naar concrete plannen*

Het visiedocument geeft een beschrijving van de behaalde resultaten en stappen die gezet zijn in lijn met de eerder genoemde prioritering om eerst de basis op orde te brengen. Kort samengevat is het volgende gebeurd.

- Voor een volwaardige planning en controlecyclus is de basis gelegd. Het financiële beheer wordt uitgevoerd door professionele krachten en door het bestuur is de inrichting van de planning en controle cyclus bepaald.
- De samenwerking met de Rijswijkse Schouwburg en ook met Trias, de Bibliotheek en Welzijn Rijswijk is vormgegeven in een samenwerkingsmodel "De Kracht van Rijswijk". Ook zijn andere nieuwe samenwerkingsvormen geïnitieerd, waarmee het museum "de deuren openzet".
- Ten aanzien van het opstellen en uitvoeren van een reorganisatieplan is de gewenste formatie bepaald en is de route beschreven om dit te bereiken. Gekozen is voor een scenario gebaseerd op natuurlijk verloop.

Hiermee blijft de voor de doorontwikkeling benodigde kennis behouden, ontstaan er geen frictiekosten en wordt de benodigde formatie voor aansturing en marketing in de organisatie geborgd.

- In de visie wordt aangegeven dat de bestuursvorm wordt omgezet naar een Raad van Toezicht-model. Hiermee wordt een directeur-bestuurder geïntroduceerd die zorgt draagt voor de aansturing van de organisatie, verbinding met partners en het formuleren van strategisch beleid. Het museumbestuur is gestart met de voorbereidingen voor werving van een voorzitter van de nieuw te vormen Raad van Toezicht.

Positionering van het museum/verbreding van de museale functie:

- Zoals aangegeven heeft dit onderdeel van de opdracht niet de prioriteit gehad in afgelopen zes maanden. De visie geeft wel de richting voor het strategische beleid. Het opstellen van een beleidsplan en de vertaling naar concrete plannen wordt de komende periode opgepakt door de directeur/bestuurder.

5. Argumenten

Oud Rijswijk zonder het museum is ondenkbaar. Een historisch gebouw op een unieke locatie met een prachtig aanbod van kunst en erfgoed. De nieuwe aanpak geeft een dynamische impuls aan de betekenis en de rol van het museum voor de stad in het algemeen en voor Oud Rijswijk in het bijzonder.

Aan de basis van het uitbreiding van het museum destijds ligt de beleidsnota "Naar een Rijswijks Cultuurhistorisch Centrum". De bedoeling van een Rijswijks Cultuurhistorisch Centrum is dat het culturele erfgoed en de geschiedenis van Rijswijk actief onder de aandacht wordt gebracht. Ook moeten er vanuit dit centrum educatieve projecten worden gestart in samenwerking met andere culturele en historische organisaties. Hierdoor wordt de culturele- en historische functie van Rijswijk vergroot. Door het intern verplaatsen van het Rijswijk Historisch Informatiecentrum en het aanstellen van een educatiemedewerker kunnen de oorspronkelijke doelen worden bereikt.

Het museum creëert economische waarde in Oud Rijswijk door de bundeling van culturele krachten en door de ontwikkeling van nieuwe tentoonstellingsconcepten. De hierdoor verwachte toename van het aantal bezoekers brengt meer koopkracht in het gebied en draagt bij aan de profilering van Rijswijk.

Het Tollenshuis, inclusief het voorplein, is onderdeel van de cultuurhistorische hoofdstructuur van Oud Rijswijk. Hoe meer cultuurhistorische elementen in onderlinge samenhang aanwezig zijn, des te waardevoller is de cultuurhistorische hoofdstructuur.

Door het zorgvuldig omgaan met de cultuurhistorische hoofdstructuur blijft het karakter en de identiteit van een gebied herkenbaar en bepaalt deze voor een groot deel de ruimtelijke kwaliteit. Het Tollenshuis is daarnaast een Rijksmonument.

Museum Rijswijk is een belangrijke partner voor realisatie van het cultuurbeleid en de cultuurvisie. Het visiedocument laat zien dat deze rol wordt opgepakt door nieuwe vormen van samenwerking tot stand te brengen.

6. Kanttekeningen

Om horeca mogelijk te maken in het museum moet niet alleen de bestemming aangepast worden, dit geldt vooral ook voor de beleidsregel Fuzo (functionele zonering) van Oud Rijswijk.

Op dit moment wordt verdere groei van horeca-activiteiten in Oud-Rijswijk geconditioneerd door de Fuzo. Deze functionele zonering omschrijft o.a. het aantal horeca vestigingen in het “kernwinkelgebied” en het “aanloopgebied”. Het aantal horecavestigingen dat in het kernwinkelgebied, waar het museum is gevestigd, is bepaald is vergeven. Aan de Fuzo wordt door de bestaande Horecaondernemers en de winkeliersvereniging sterk waarde gehecht om te voorkomen dat er een eenzijdig aanbod ontstaat en het winkelgebied verschaalt. Het Fuzo is samen met hen opgesteld in 2010 en is gekoppeld aan het bestemmingsplan van 2013. Het Fuzo heeft afgelopen jaren regelmatig geleid tot het afwijzen van horeca-initiatieven van nieuwe ondernemers.

Echter er zijn aanleidingen om opnieuw naar de Fuzo te kijken. Hoewel net als toen de invulling van het winkelgebied onder druk staat is inmiddels de economische realiteit ook veranderd: ontwikkeling in de retail en horeca (waaronder “blurring” ofwel branchevervaging) zorgt voor een andere kijk op winkelgebieden, ook de afname in aantal retail m2 wat landelijk nodig is (o.a. door internetverkoop). Dat zien we ook op straat: de lege panden worden nu vaak ingevuld door dienstverlening zoals kappers en schoonheidssalons. Tot slot, ook als voorbereiding op de nog te maken nieuwe economische visie van Rijswijk is er aanleiding om de huidige Fuzo te evalueren. Dit zal gezien het belang die betrokkenen in het winkelgebied er aan hechten altijd samen met hen zijn. Een evaluatie en een nieuwe Fuzo biedt zeker de mogelijkheid om een horecagelegenheid met terras bij het museum als optie mee te nemen.

Het uitblijven van de beoogde doorontwikkeling en niet begrote uitgaven hebben gezorgd voor een groeiend liquiditeitsprobleem bij het museum. Op eigen kracht kan het museum dit probleem niet oplossen.

Het verder professionaliseren van de museumorganisatie en -functie zorgt voor tijdelijke begrotingstekorten in de periode 2018 – 2020, waardoor het liquiditeitsprobleem de komende jaren alleen maar groter wordt.

7. Financiën

Liquiditeitspositie

Begin 2017 kon het museum op een acceptabele manier aan haar financiële verplichtingen voldoen. Vervolgens is er in 2017 een financieringstekort ontstaan van € 108.000,-. Deze toename wordt met name veroorzaakt door exploitatietekort over 2017 en de uitgaven voor groot onderhoud in dat jaar.

Hiernaast zijn er op termijn middelen nodig om opnieuw groot onderhoud te kunnen verrichten. In de voorziening groot onderhoud bestaat een restant bedrag van circa € 90.000,- per ultimo 2017. Het te verwachten benodigde bedrag en de planning van de uitgaven zullen in een actueel meerjarenonderhoudsplan zichtbaar worden gemaakt. Voorlopig wordt uitgegaan van uitgaven op termijn volgens het MJP van € 90.000,-.

In 2018 moet voor € 20.000,- investeringen worden gedaan ten behoeve van Arbo-maatregelen. Dit beïnvloedt op korte termijn de liquiditeitspositie verder negatief.

Bij elkaar geldt een financieringsbehoefte van € 218.000,- (108.000 + 90.000 + 20.000) in het kader van de liquiditeitspositie. De gemeente kan het museum hierin door middel van een lening ondersteunen.

Door het verstrekken van een lening wordt het liquiditeitsprobleem opgelost tot het moment waarop het museum weer in een situatie is gekomen waarin de exploitatie volledig kostendekkend is en de lening kan worden afgelost. Deze situatie wordt naar verwachting in 2021 bereikt. Vanaf 2022 wordt een structureel begrotingsoverschot verwacht waardoor ruimte ontstaat voor aflossing van de leningen.

Exploitatie(tekort)

In het visiedocument wordt in de personele formatie onder andere ingezet op het toevoegen van een parttime directeur en de verlaging van het aantal fte conservator. Dit laatste wordt bereikt door middel van natuurlijk verloop, met een eerste effect over 3 jaar. Dit is het scenario dat de minste negatieve financiële impact heeft. Dit heeft echter tot gevolg dat eerst vanaf 2021 financiële ruimte wordt gecreëerd voor het invoegen van een directeur.

In de eerste jaren (2018, 2019 en 2020) is er sprake van een exploitatietekort, grotendeels veroorzaakt door deze frictiekosten in de formatie.

De gemeente kan het museum ondersteunen om deze periode van drie jaar te overbruggen door middel van het verstrekken van een lening. Over de drie jaren gaat het om respectievelijk € 70.000,-, € 38.000,- en € 25.000,-, in totaal een lening van € 133.000,-.

De ontwikkeling van de toekomstvisie c.q. het nieuw museumconcept leidt uiteindelijk tot een sluitende exploitatie vanaf 2021.

Vervroegde aflossing geldlening Fonds 1818.

In 2013 heeft het museumbestuur een aflossingsvrije geldlening van € 400.000,- afgesloten bij Fonds 1818. Het rentepercentage is 3%. Het museumbestuur kan deze lening (boetevrij) aflossen, om vervolgens te kunnen herfinancieren tegen een lager percentage. De gemeente kan het museum ook hier ondersteuning bieden in de vorm van een lening.

Voorwaarden voor het verstrekken van de leningen

Bij het verstrekken van de hiervoor bedoelde leningen wordt een hypotheekrecht gevestigd. Het hypotheekrecht biedt de gemeente geen zeggenschap over het museum, maar biedt wel financiële zekerheid voor de gemeente als geldverstrekker. Boetevrij (vervroegde/tussentijdse) aflossing wordt als conditie opgenomen. De aflossing kan dan plaatsvinden vanaf het moment dat de exploitatie hiervoor de ruimte biedt. Als rentepercentage wordt voor de drie leningen 1,5% gehanteerd. Dit percentage is gebaseerd op het huidige rentetarief voor een langlopende lening.

De leningen voor de liquiditeitspositie en de exploitatietekorten worden gefaseerd aan het museum overgemaakt aan de hand van een jaarlijks door het museumbestuur op te stellen liquiditeitsbegroting.

8. Vervolg en communicatie
 Het college blijft in gesprek met het museumbestuur. Wij informeren uw raad periodiek over de voortgang van het proces van doorontwikkeling.

9. Bijlagen
 Toekomstperspectief Museum Rijswijk 2022 (18.046364)

Burgemeester en wethouders,
de secretaris,

de burgemeester,

drs. M. Middendorp MPC

drs. M.J. Bezuijen

De gemeenteraad van Rijswijk,
Bijeen in openbare vergadering op
Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders
d.d. 12 juni 2018, nr. 18 018

BESLUIT :

kennis te nemen van het voornemen van het college om aan het Museum Rijswijk een drietal leningen te verstrekken:

- € 218.000,-, tegen 1,5%, looptijd 30 jaar, voor het op orde brengen van de liquiditeitspositie;
- € 133.000,-, tegen 1,5%, looptijd 30 jaar, voor het opvangen van begrotingstekorten in de periode 2018 t/m 2020;
- € 400.000,-, tegen 1,5%, looptijd 30 jaar, voor de vervroegde aflossing van een bestaande lening bij Fonds 1818.

Aldus besloten door de Raad van de gemeente Rijswijk, in zijn openbare vergadering van 3 juli 2018

de griffier,

de voorzitter,

J.A. Massaar, bpa

drs. M.J. Bezuijen